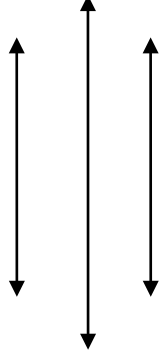
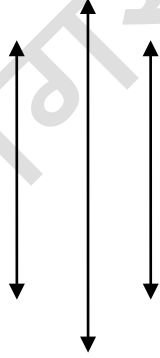

आठौं नगरसभामा
नगर प्रमुख श्री धीरज शर्मा बस्यालले प्रस्तुत गर्नु भएको

आ.व. २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रम

बर्दघाट नगरपालिका
नवलपरासी (बर्दघाट-सुस्ता पश्चिम)
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

२०७८

“बर्दघाट नगरपालिकाको चाहना ! शान्त, समृद्ध र सुन्दर समाजको स्थापना”

बर्दघाट नगरपालिकाको आठौं नगर सभामा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष: २०७८/०७९ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

मिति: २०७८/०३/१०

उपप्रमुख श्री माया देवी पौडेल ज्यू
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत ज्यू,
नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु

सञ्चारकर्मी एवं नगरसभामा उपस्थित सम्पूर्ण कर्मचारी एवं अन्य महानुभावहरु

कोभिड-१९ को महामारिले सिर्जना गरेको हाम्रो जीवनकालकै सर्वाधिक चुनौतिपूर्ण परिस्थितीको सामाना गर्दै बर्दघाट नगरपालिकाको गरिमामामय आठौं नगरसभा समक्ष आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को वार्षिक बजेट तथा नीति कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले आफूलाई अत्यन्त गौरवान्वित महसुस गरिरहेको छु । यस अवसरमा आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का लागि प्रस्ताव गरिएको विनियोजन विधेयक, २०७८ तथा आर्थिक विधेयक, २०७८ र सो सँग सम्बन्धित वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुतीको लागि वसेको यस गरिमामय सभाप्रति सर्वप्रथम हार्दिक अभिवादन व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

सन् २०२० को प्रारम्भमा देखा परेको कोभिड-१९ विश्वव्यापी महामारीले हाम्रो विकास र समृद्धिको यात्रालाई गम्भीर रुपमा प्रभावित गरेकोछ । संक्रमण रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारका लागि गरिएको अथक प्रयासका बावजूत यस नगरपालिकामा पनि केही नगरवासीहरुले ज्यान गुमाउनु परेको छ । यस महामारिबाट मृत्यूवरण गर्नुहुने नगरवासी लगायत सम्पूर्ण नेपालीहरु प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । मृतकका परिवारजनमा हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछु । संक्रमित विरामीको शिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु । कोभिड-१९ को रोकथाम, उपचार र नियन्त्रणमा अहोरात्र खटिनुहुने स्वास्थ्य कर्मी, सुरक्षाकर्मी लगायत आ-आफ्नो ठाँउबाट स्वास्थ्य मापदण्डको पालना गरी सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्णमा विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

नेपालका सबै कालखण्डका राजनैतिक आन्दोलनहरुमा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण शहीद प्रति हार्दिक श्रद्धासुमन अर्पण गर्दछु । घाइते योद्धा तथा बेपत्ताका परिवारजन प्रति हार्दिक सम्मान प्रकट गर्दछु ।

प्रथम जननिर्वाचित स्थानीय सरकारको नेतृत्वमा हामिले प्रयाप्त कानुन निर्माण, नगरको आवधिक योजना, विकासका रणनीतिहरु तथा विभिन्न विषयगत क्षेत्र सँग सम्बन्धित नीति निर्माण, नगरका केही गौरवका योजनाहरुको कार्य आरम्भ, सेवा प्रवाह र विकासका संस्थागत संरचना तथा पूर्वाधार निर्माण गर्दै आन्तरिक श्रोत परिचालन र विकास योजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा तिव्रता दिएका थियौ । तथापी गत आर्थिक वर्ष देखी विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोभिड-१९ महामारिले जनस्वास्थ्यका क्षेत्रमा गम्भीर समस्या पैदा गर्दा स्वास्थ्य पूर्वाधार र क्षमता विकासका क्षेत्रमा हामीले थप लगानी गर्नुपर्ने समस्या र चुनौति सिर्जना भएको थियो । यस वर्ष समेत कोभिड-१९ को दोश्रो लहर भन्ने भयाभह रुपमा देखापर्यो । हामिले जिल्लामै पहिलो पटक आइसोलेसन सेन्टरको स्थापना गर्दै विद्यमान चिसापानी अस्पतालमा विशेषज्ञ सेवा सहितको प्राविधिक जनशक्ति थप तथा

स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्थापना तथा प्राविधिक जनशक्ति व्यवस्थापन गरी कोभिड-१९ संगको संकट विरुद्ध लड्यौं । कोभिड -१९ को दोश्रो लहरको क्रममा देश व्यापी रुपमा अस्पतालमा बेडको अभाव, अक्सिजनको कमी जस्ता समस्याहरु व्यहोर्नु पर्यो । स्थानीय सरकार र नीजि क्षेत्र समेतको निरन्तरको प्रयासबाट स्थानीय स्तरमा ति समस्याहरु सामाधान भएका छन् । पछिल्लो समयमा संक्रमणमा कमी आएको छ र निको हुने दर उल्लेख्य रुपमा वृद्धि भएको छ । कोभिड -१९ को जोखिम पूर्णरुपमा अन्त्य नभएपनि स्थिती नियन्त्रण तर्फ उन्मुख हुँदै गएको छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपाललाई कोभिडमुक्त बनाउने, स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, कृषि उत्पादन र रोजगारी प्रवर्द्धन जस्ता क्षेत्रहरुलाई प्राथमिकतामा राख्ने नीति सहित आएको नेपाल सरकारको आगामी आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को वार्षिक बजेटले पनि आगामी दिनमा हाम्रा प्रयासहरु के कस्ता प्राथमिकताहरु तर्फ लक्षित हुनेछन् भनेर स्पष्ट दिशानिर्देश गरेको छ भने प्रदेश सरकारले पनि स्वास्थ्य संकट र यसबाट सिर्जित परिस्थितिलाई सम्बोधन गर्ने गरी आफ्नो नीति, कार्यक्रम र बजेटको तर्जुमा गरिसकेको छ । कोभिड -१९ को प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्दै हामीलाई उपलब्ध स्रोत र साधनको विवेकपूर्ण प्रयोग र परिचालन गरी नगरवासी समक्ष गरेका वाचा तथा हाम्रो नगरलाई **राम्रो नगर र समृद्ध नगर** बनाउने लक्ष्य प्राप्ती तर्फ अगाडी बढ्नुको विकल्प छैन । यस महान कार्यमा सबैको साथ र सहयोग अवश्य रहने छ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

संविधानले परिकल्पना गरेको दीगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा, नगरवासीहरुको आर्थिक समृद्धि र सामाजिक रुपान्तरणको चाहनालाई गहिरो सँग आत्मसात गर्दै **सम्वृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली**को राष्ट्रिय अभियान र **सम्वृद्ध प्रदेश खुशी जनता**को प्रदेश सरकारको चाहाना तथा **शान्त, समृद्ध र सुन्दर समाजको स्थापना गर्ने** यस नगरको लक्ष्यलाई समेत सहयोग पुग्ने गरी प्रस्तुत वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमले दिशा निर्देश गरेको छ ।

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने क्रममा स्थानीय राजनीतिक दल लगायत सबै वर्ग, क्षेत्र, लिङ्ग, समुदाय, सरकारी तथा गैरसरकारी संस्था, पेशागत संघ/संगठन, नागरिक समाज, बुद्धिजीवीहरुबाट रचनात्मक र श्रृजनात्मक सल्लाह र सुझावहरु प्राप्त भएका छन् । प्राप्त सुझावहरु अत्यन्तै मननीय छन् । ती सुझावलाई समेट्ने प्रयत्न गरिएको छ ।

अव म चालु आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ (२०७८ साल आषाढ ७ गते सम्म) को बजेट कार्यान्वयन अवस्थाको संक्षिप्त समीक्षा गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा कुल बजेट रु. कुल बजेट रु. १ अर्ब १ करोड ८३ लाख ८ हजार २०७८ आषाढ ७ सम्ममा रु. ६५ करोड ७६ लाख ४ हजार खर्च भएको छ । जुन कुल बजेटको ६४.५७% हुन आउछ । चालु खर्च तर्फ रु .४७ करोड ५७ लाख ९४ वजेट प्राप्त भएकोमा रु. ३६ करोड ११ लाख ३५ हजार खर्च भएको छ । जुन कुल बजेट रकमको ७५.९% हुन आउछ । पूँजीगत खर्च तर्फ रु. ५४ करोड २५ लाख १३ हजार वजेट प्राप्त भएकोमा रु.२९ करोड ६४ लाख ६८ हजार खर्च भएको छ जुन कूल पूजिगत बजेटको ५४.६४% खर्च भएको छ । ठेक्का पट्टाबाट सम्पन्न गरिने अधिकांश योजनाहरु समयमै सम्भौता भै सन्तोषजनक रुपमा कार्यान्वयन भैरहेको अवस्थामा कोभिड-१९ को कारण वैशाख १५ देखी जारी निशेधाज्ञाको कारण योजना कार्यान्वयनमा आंशिक प्रभाव पारेको अवस्था छ । तथापी अधिकांश योजनाहरु आ.व.को

अन्त्य सम्म सम्पन्न हुने विश्वास लिइएको छ र उपभोक्ताबाट सञ्चालित सबै योजनाको कार्य समेत आ.व.को अन्त्य सम्म सम्पन्न हुने अपेक्षा लिएको छु । यस विश्लेषणबाट आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्ममा चालु खर्च करिब शत प्रतिशत र पूंजगत खर्च ८० प्रतिशत कायम भै समग्रमा ९० प्रतिशत वित्तिय प्रगति हासिल हुने अनुमान गरिएको छ । यस कोरोना महामारीको विषम परिस्थितीमा हासिल गर्न सकिने उपरोक्त प्रगतिलाई उत्साहजनक रूपमा लिएको छु ।

चालु आ.व मा विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिएको कोभिड व्यवस्थापन गर्ने सन्दर्भमा कोभिड व्यवस्थापन कोषमा १ करोड ५० लाख बजेट विनियोजन भएकोमा चिसापानीमा रहेको आइसोलेशन केन्द्रको व्यवस्थापन, विरामीहरुलाई अत्यावश्यक स्वास्थ्य सामाग्रीको व्यवस्थापन, स्वास्थ्य कर्मी परिचालनको लागि आवश्यक उपकरण तथा मेसिनरी औजार र आइसोलेशनको दैनिक व्यवस्थापन समेतका विभिन्न शिर्षकमा रु ६६ लाख ६९ हजार खर्च भएको र आइसोलेशन भवनमा रु ३७ लाखको लागतमा विभिन्न पूर्वाधार निर्माण गर्ने सम्भौता भै कार्य भैरहेको अवस्था छ ।

चालु आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ आन्तरिक आम्दानी रु ३ करोड १५ हजार हुने अनुमान गरिएकोमा समीक्षा अवधि सम्म रु. ३ करोड ३१ लाख प्राप्त भएको छ । जुन रकम अनुमानित आन्तरिक राजश्वको १० प्रतिशत वढी हुन आउछ ।

अब म आगामी वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेटले राखेका उद्देश्य तथा प्राथमिकताहरु प्रस्तुत गर्दछु

बजेटका उद्देश्य:

- क) कोभिड -१९ को महामारीबाट नागरिकको जीवन रक्षा गर्ने,
- ख) भौतिक पूर्वाधार विकास गर्ने
- ग) कृषि, सहकारी, पशु विकास, घरेलु तथा लघु उद्यम र पूर्वाधार विकासका क्रियाकलाप मार्फत रोजगारी सिर्जना गर्ने
- घ) स्वास्थ्य संस्थाहरुको सबलीकरण, गुणस्तरिय शिक्षा, खानेपानी र सरसफाईमा सबैको पहुँच मार्फत सामाजिक सशक्तिकरण र मानवीय विकास गर्ने
- ङ) विपद् व्यवस्थापन गर्दै वातावरण मैत्री विकास अवधारणा अवलम्बन गर्ने ।

प्राथमिकताहरु:-

- क. कोभिड-१९ को रोकथाम, नियन्त्रण तथा उपचारका लागि परीक्षणको दायरा विस्तार, उपचारको व्यवस्था, स्वास्थ्य उपकरण तथा सामाग्रीको आपूर्ति, उपलब्ध खोपको समुचित व्यवस्थापन, चिकित्सक एवं स्वास्थ्य कर्मीहरुको प्रभावकारी परिचालन,
- ख. कृषि, पशु र लघु उद्यममा आधारित रोजगारी वृद्धि गरी अन्नवाली, दुध, मासु, फलफुल र तरकारीमा आत्मनिर्भर हुने,
- ग. सबै वस्तिहरुलाई सडक सञ्जालमा आवद्ध गर्ने,
- घ. सबै नागरिकहरुलाई स्वास्थ्य विमामा आवद्ध गर्ने,

- ड. शिक्षा, स्वास्थ्य र खानेपानी जस्ता सामाजिक पूर्वाधारको विकास गर्ने,
- च. सेवा प्रवाहको गुणस्तरमा अभिवृद्धि गरी सुशासनको अनुभूती दिलाउने,
- छ. आन्तरिक आय अभिवृद्धि गर्ने,
- ज. विगतमा शुरु गरिएका परियोजनाहरू लाई पूर्णता दिने

उल्लिखित उद्देश्यहरू हासिल गर्न नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा सम्बद्ध निकायहरूसंग समन्वय र साभेदारी गरिने छ। उपलब्ध पूँजी, सीप र क्षमताको उपयोग गर्न सहकारी, निजी क्षेत्र र विकासका साभेदार संस्था संग सहकार्य गर्ने नीति लिइने छ।

नगर सभाका सदस्य ज्यूहरू

आगामी आ.व.०७८।७९ का लागि आर्थिक ऐन, २०७८ जारी गर्नु परेकोले प्रस्तावित आर्थिक विधेयकमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा उल्लेख भएअनुसारको अधिकार प्रयोग गर्दै नेपालको संविधान, २०७२ को अनुसूची- ९ मा उल्लेख भएअनुसारका सभा सूचिमा रहेको अधिकारहरूको हकमा संघिय तथा प्रादेशिक कानून अनुसार नै हुने गरी आगामी आ.व.०७८।७९ का लागि विभिन्न आय शिर्षकहरूमा आय प्रक्षेपण गरिएको छ। स्थानीय तह सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा नेपाल सरकारबाट पटक पटक जारी भएका मार्गदर्शन तथा राजश्व परामर्श समितिले दिएका सुझावहरू समेतलाई आधार मानी यस बर्दघाट नगरपालिकाको अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक, २०७८ यस सभा समक्ष प्रस्तुत गर्ने क्रममा उक्त विधेयकमा भएका मुख्य मुख्य प्रावधानलाई छोटकरीमा प्रस्तुत गर्न चाहान्छु।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) (घ) अनुसारका आय शिर्षकहरूका हकमा कर, शुल्क तथा दस्तुरहरूको संकलनलाई सहज बनाउने उद्देश्यले विस्तृत विवरण सहितको छुट्टा छुट्टै १० वटा अनुसूचीहरूको व्यवस्था गरिएको छ। यस प्रस्तावित विधेयकमा उल्लेख भएका व्यवस्थाहरूको हकमा यसै विधेयक बमोजिम र अन्यको हकमा बजेट र कानूनमा उल्लेख भएबमोजिम हुने गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन प्रस्ताव गरेको छु।

आगामी आ.व.२०७८।०७९ को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक,२०७८ संग सम्बन्धित अनुसूचिहरूमा उल्लेखित मुख्य मुख्य कर, शुल्क तथा दस्तुरहरूका दर निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको नीति प्रस्ताव गरेको छु।

- सम्पत्ति कर र मालपोत (भूमि कर) को सन्दर्भमा मालपोत कार्यालयले रजिष्ट्रेशन पारित प्रयोजनका लागि वार्षिक रूपमा कायम गर्ने गरेको जग्गाको मूल्यलाई आधार मानी सम्पत्तिको मूल्यांकन गर्ने विगत देखीको अभ्यासलाई निरन्तरता दिने नीति लिइएको छ। कोभिड-१९ को कारण जारी निशेधाज्ञाको कारण कर दाखिला गर्न नपाउनुभएका सेवा ग्राहीको हितलाई मध्यनजर गरी आगामी आ.व.को पहिलो ६ महिना सम्म कर दाखिला गर्नेलाई चालु आ.व.को जरिबाना छुट तथा आगामी आ.व.को करमा समेत १० प्रतिशत छुट गरिएको छ।
- ब्यवसाय कर बिशुद्ध उधोग, पेशा एवं व्यावसाय संग सम्बन्धित ब्यक्ति वा संस्थालाई मात्र लाग्ने भएकोले ती ब्यावसायीहरूको हितलाई ध्यानमा राखी करका दरहरू आगामी आ.व.मा यथावत राखिएको छ। लामो समयको निशेधाज्ञाको कारण सम्पूर्ण व्यापार व्यावसाय बन्द

रहेको यस विषम परिस्थितिलाई मध्यनजर गरी व्यावसायीहरूलाई राहत दिने उद्देश्य अनुरूप चालु आ.व.मा नगरपालिकामा व्यावसाय सूचिकृत गर्ने व्यावसायीलाई एक पटकको लागि जहिले देखी व्यावसाय गरेको भएता पनि विगत आ.व.हरूको कर छुट दिई आ.व.०७७/०७८ मा लाग्ने करमा ५० प्रतिशत कर छुट दिइनेछ साथै चालु आ.व.को पौष मसान्त सम्म सूचिकृत गर्ने व्यावसायीलाई चालु आ.व.को करमा १० प्रतिशत छुट दिइनेछ । अपांगता भएका व्यक्तिलाई व्यावसाय सूचिकृत गर्दा वार्षिक करमा ५० प्रतिशत छुट दिइने छ । यस निर्णयबाट व्यावसायीलाई राहत पुग्नुको साथै हाल सम्म करको दायरामा आउन नसकेको नगरको महत्वपूर्ण आन्तरिक श्रोत संकलनमा उल्लेख्य वृद्धि हुने विश्वास लिइएको छ ।

- नगरपालिकाबाट चालु आ.व. ०७७/७८ को लागि ठेक्का दिइएका नगरभित्रका साप्ताहिक हाट बजार तथा पाडा बजार समेतको आय ठेक्का सञ्चालनको क्रममा निशेधाज्ञाको कारणबाट आय संकलनमा अवरोध भै सम्बन्धित व्यावसायीले कर असुली गर्न असमर्थ भएको सन्दर्भमा सम्बन्धित व्यावसायीहरूले आय ठेक्का बापत नगरपालिकामा दाखिला गरेको रकमलाई आधार मानी बन्द भएको दिनको अनुपातिक हिसाबले एवं प्राविधिक मूल्यांकनको आधारमा पर्न आउने रकम फिर्ता तथा दाखिला गर्न बाँकी रकम छुट दिइनेछ ।
- सघं, प्रदेश र स्थानीय सरकार मातहतका निकाय, गुठीको स्वामित्वमा रहेका घर जग्गा, मुनाफाको उद्देश्य नराखी सञ्चालन गरिएको सरकारी शिक्षण सस्था, कम्पनी, समिति, प्राधिकरण, बोर्ड र सरकारी संस्थाको घर र घर जग्गा, धार्मिक सस्था (मन्दिर, गुम्बा, चर्च, मस्जिद आदीको) घर घरजग्गा, खानेपानी संकलन पोखरी, विद्युत गृह, मसान घाट, कब्रिस्तान, कर्वला मजार, विमानस्थल, बसपार्क, रंगशाला, उद्यान, पार्क जस्ता सार्वजनिक उपयोगका स्थलहरू, राजदूतावास, वाणिज्य नियोग, कुटनैतिक नियोगका घर र घरजग्गाका हकमा सम्पत्ती कर लगाईने छैन ।
- कार्यालयबाट प्रदान गरिने विभिन्न प्रकारका सेवामा साबिक देखि लाग्दै आएको सिफारिस दस्तुरमा चालु वर्ष यथावत राखिएको छ । लक्षित वर्गको क्षमता तथा सिप विकास सम्बन्धी कार्यक्रम, आर्थिक सहायताको लागि गरिने सिफारिस, नेपाल सरकारले छुट दिने भनी तोकेका रोगको उपचारको लागि सम्बन्धित निकायमा गरिने सिफारिस, अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई परिचय पत्र लिने प्रयोजनको लागि गरिने सिफारिस निजहरूको क्षमता विकास तथा राज्यबाट प्राप्त हुने विशेष सहूलियतको लागि गरिने सिफारिस, विपन्न परिवारको लागि विद्युत जडान, खानेपानी जडानको लागि गरिने सिफारिस निःशुल्क गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
- घर बहालकरको हकमा घरधनी र बहालमा बसेका व्यक्तिहरूको बीचमा हुनुपर्ने लिखित सम्झौतालाई अनिवार्य गरिनेछ । वास्तविक बहालमा लिएको रकम र सम्झौता रकममा आएको वा आउन सक्ने अन्तरका कारण कर सङ्कलनमा यथासम्भव नकारात्मक प्रभाव पर्न नदिन क्षेत्रगत आधारमा न्यूनतम बहाल रकम निर्धारण गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ । प्रस्तावित दर वा सम्झौताको अङ्क जुन बढी छ सोही रकमलाई आधार मानी कर सङ्कलन गरिनेछ ।
- सरकारी जग्गा, ८ नं वा ऐलानी प्रति जग्गा उपभोग गरी नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र घर टहरा निर्माण गरी वा नगरी बसेका व्यक्तिहरूलाई समेत बहाल स्वरूप शुल्क निर्धारण गरी सङ्कलन गर्ने नीति लिइनेछ तर शुल्क तिरेको आधारबाट त्यस्ता सम्पत्ति उपर हक कायम भएको मानिने छैन । साथै यसको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कार्यविधि बनाई लागु गरिने नीति लिइनेछ ।

- प्राकृतिक स्रोतको उपयोग, उत्खनन, निकसि, पैठारी, बिक्री वितरणमा कर शुल्क लगाउँदा चालु आ.व. प्रदेश सरकार बाट निर्धारण भएको दर एवम् नगरपालिकाको सम्बन्धित कार्यविधी बमोजिम कर शुल्क रकम उठाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- विशुद्ध कृषि पेशामा जिवन निर्वाह गर्ने कृषकहरुलाई यस सम्बन्धी कार्यविधी तर्जुमा गरी गरिब परिचय पत्रको आधारमा भुमिकर मिनाहा गरिनेछ ।
- व्यापार मेला, सिनेमा हल जस्ता क्षेत्रबाट मनोरञ्जन कर उठाउने कार्यको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

अब म यस नगरपालिकाको लागि चालु आ.व.२०७८।०७९ का लागि तयार पारिएको आय व्ययको अनुमान तथा विनियोजन नीति समेतको आधारमा तयार गरिएको विनियोजन विधेयक, २०७८ अनुसारको क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभा समक्ष प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१. पूर्वाधार विकास क्षेत्र तर्फः

१.१ सडकः

१. पूर्व-पश्चिम लोकमार्ग र हुलाकी सडकको उत्तर-दक्षिण तथा त्रिवेणी सडक पूर्व-पश्चिम तर्फका सहायक मार्गहरुलाई क्रमशः कालोपत्रे गरिनेछ ।
२. सडक निर्माणका योजना छनौट तथा मर्मत गर्ने सन्दर्भमा (MTMP) मा समावेश भएका सडकहरुलाई प्राथमिकता दिइ प्रमुख आधारको रूपमा लिइनेछ ।
३. ग्रामीण सडक सञ्जाल निर्माण गर्दा कृषि पकेट क्षेत्रलाई मध्यनजर राख्दै कृषि सडक निर्माण तथा स्तरोन्नती गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
४. नगरभित्रका सडकहरुलाई निर्धारित मापदण्ड अनुरूप विकास र विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
५. एक वडा देखि अर्को वडा जोड्ने सडकलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
६. सडकहरुको नियमित मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
७. सडक तथा फुटपाथमा व्यापार व्यवसाय गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।

१.२. भवन तथा शहरी विकासः

१. वस्ति विकास तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२, भू-उपयोग नीति एवं सडक सीमा मापदण्डलाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ साथै स्थानीय स्तरको बाटो खोलाको सिमा अधिकार क्षेत्र तोकी नयाँ मापदण्ड निर्माण गरिनेछ ।
२. निश्चित मोडेलका भवनहरुको नमुना नक्सा नगरपालिकाबाटै निर्धारण गरी सोही बमोजिम नक्सा पास प्रक्रियालाई सरलीकरण तथा न्युन दस्तुरमा नक्सा पास प्रक्रिया सम्पन्न गराउने नीति लिइनेछ । सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा भएको ७ दिन भित्र भवन निर्माण अनुमति तथा निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र दिने व्यवस्था मिलाइनेछ साथै नक्सा पास प्रक्रियालाई सरल र सहज बनाउनको लागि विद्युतिय माध्यम (EBPS) बाट नक्सा पासको प्रक्रिया अगाडी वढाउने नीति लिइनेछ ।
३. सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम अन्तरगत संघ सरकारको समन्वयमा घरका खर र फुसका छानालाई जस्तापाताले विस्थापन गरिनेछ ।

४. नगरपालिकाको विभिन्न वडामा माटो परिक्षणको कार्यलाई अगाडी बढाई सोको प्रतिवेदन बमोजिमका Soil Bearing Capacity लाई आधार मानी ख वर्गको भवनको Structural Analysis गर्दा सो प्रतिवेदनलाई आधार लिइनेछ ।
५. पूर्व-पश्चिम लोकमार्गका दायाँ बायाँका घरहरुको रङ्गमा एकरूपता कायम गरी फरक पहिचान स्थापित गर्ने नीति लाई निरन्तरता दिइएको छ । साथै अब वन्ने नगरभित्रका घरमा बुद्ध रंग (पहेलो) अनिवार्य गर्न प्रोत्साहित गर्ने उद्देश्यले त्यस्ता घरको नक्सा पास दस्तुरमा तोकिएको दस्तुरमा १० प्रतिशत छुट दिइनेछ ।

१.३. विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा:

१. “उज्यालो बर्दघाट अभियान” निरन्तरता दिदै यस अभियानमा टोल विकास संस्थालाई परिचालन गरी सडक वक्तिको दिगो व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२. सौर्य उर्जा तथा अन्य वैकल्पिक उर्जा विकासका लागी प्रोत्साहन गरिने छ ।
३. विद्युतिय सुधारको कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।
४. न्यूनतम १० यूनिट सम्म वद्युत खपत गर्ने अति विपन्न नागरिकहरुको विद्युत महसुल निःशुल्क एवं २० यूनिट सम्म प्रयोग गर्ने परिवारलाई ५० प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

१.४. विज्ञान प्रविधी, सूचना तथा संचार:

१. सूचनाको हक सम्बन्धी कानूनको कार्यान्वयन, सुशासनको प्रवर्द्धन र सेवा प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्न सञ्चार माध्यम, पत्रकार एवं सञ्चारकर्मीएका लागि क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सार्वजनिक सेवा र विकासका विविध आयामका वारेमा निरन्तर जानकारी एवं सचेतना प्रवर्द्धन गर्न विद्युतिय र छापा सञ्चार माध्यम संग सहकार्य गरिनेछ ।
२. नगर सूचना तथा अभिलेख केन्द्रलाई व्यवस्थित गराईनेछ ।
३. नगरको सूचना तथा तथ्यांकलाई नियमित रुपमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।
४. स्थानीय रेडियो टेलिभिजनलाई सहयोग पुर्याउने नीति लिइएको छ ।
५. स्थानीय पत्रकारको रु २ लाखको दुर्घटना विमा गरिनेछ ।

२. सामाजिक विकास:

२.१. शिक्षा

१. विद्यालय जाने उमेर समूहका सबै बालबालिकाहरुलाई विद्यालय भर्ना गरी सबैको पहुँच सुनिश्चित गरिने छ ।
२. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालनमा जोड दिइने छ ।
३. सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुलाई प्रदान गर्दै आएको (बाल विकास देखि कक्षा ५ सम्म) दिवा खाजा, कक्षा १-८ का सबै छात्रा तथा दलित छात्रछात्राहरुलाई छात्रवृत्ति, निःशुल्क पाठ्यपुस्तक, तथा किशोर अवस्थाका छात्राहरुको लागि सेनेटरी प्याड वितरण जस्ता कार्यक्रमहरु यथावत रहेका छन् ।
४. कोभिड-१९ को प्रभावले गर्दा लामो समय देखिको बन्द रहेको पठनपाठन नियमित सञ्चालन गर्न वैकल्पिक प्रणाली (भर्चुअल कक्षा सञ्चालन, अनलाईन शिक्षा, स्थानीय रेडियो एफएम र टेलिभिजन) मार्फत शिक्षा प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

५. विद्यालयमा बाल मैत्री वातावरण सृजना गर्ने र विद्यार्थी उत्तीर्ण दरमा वृद्धि तथा कक्षा दोहोर्‍याउने र स्कूल छाड्ने दरलाई कम गर्नको लागि आवश्यक योजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
६. विद्यालयमा जातजाति, भाषा, धर्म, लिङ्ग, एच.आइ.भी. सङ्क्रमण, अपाङ्गता, फरक क्षमता भएका लगायत कुनै पनि आधारमा गरिने विभेदलाई पूर्णतः निषेध गरिनेछ ।
७. सामुदायिक विद्यालयमा सुरक्षित भवन, पर्याप्त फर्निचर, पुस्तकालय, शैक्षिक तथा खेलकुदका सामाग्री, प्रयोगशाला, खानेपानी, छात्र-छात्राको लागी अलग अलग शौचालय, सरसफाई, इन्टरनेट, कम्प्युटर, शिक्षकको लागी अनुदान आदिको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
८. सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयमा स्थापना भएको गणित विषयको ल्याब सञ्चालन गरी गणित विषयको शिक्षण सिकाइलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
९. नगरपालिकाको ५ वर्षे आवधिक नगर शिक्षा योजना तर्जुमा तथा स्थानीय पाठ्यक्रममा आधारित पाठ्यपुस्तकको विकास गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१०. गुरूकुल, बिहार, गुम्बा, परियती शिक्षा (वौद्द), मदरसा र प्राविधिक शिक्षामा आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
११. प्राविधिक शिक्षा तथा प्रविधिमा आधारित शिक्षण सिकाई क्रियाकलापलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिने छ ।
१२. शिक्षकहरुको पेशागत विकासका साथै विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ, शिक्षक लगायत विद्यालयसंग सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
१३. विद्यालय सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।
१४. सामुदायिक विद्यालयमा अध्यापनरत शिक्षकहरुको विषयगत समितिलाइ विषयगत सिकाइ उपलब्धी अभिवृद्धि गर्नका लागि थप जिम्मेवार बनाइने छ ।
१५. सामुदायिक विद्यालयबाट कक्षा १० मा उच्चतम अंक (ग्रेड पोइन्ट) प्राप्त गरी कक्षा ११ अध्ययनरत प्रत्येक बडाका १/१ अति विपन्न/दलित छात्र र छात्रालाई छात्रवृत्ती उपलब्ध गराईने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१६. प्ररम्भिक बालविकास केन्द्रका शिक्षिका र विद्यालय कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले निर्धारण गरेबमोजिम न्युनतम रु १५ हजार न्युनतम मासिक पारिश्रमिक उपलब्ध गराइनेछ ।
१७. विद्यार्थी-शिक्षकको अनुपातको आधारमा शिक्षकको दरबन्दी मिलान गरिनेछ ।
१८. नगरपालिका अन्तरगतका विद्यालयहरुको स्तरिकरणका लागि मूल्यांकन गरिने नीति अख्तियार गरिनेछ ।

२.२. स्वास्थ्य तथा पोषण:

१. कोभिड-१९ संक्रमण भई वर्दघाट-२, चिसापानीमा स्थापना भएको आइसोलेसन सेन्टरमा भर्ना हुने विरामीहरुलाई आवश्यक पर्ने अक्सिजन, स्वास्थ्य कर्मीले प्रयोग गर्ने स्वास्थ्य सामाग्री, स्वास्थ्य कर्मी र सरसफाई कर्मीलाई खाना लगायतका अत्यावस्यक वस्तुहरु निशुल्क गरिने छ । स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन चिसापानी अस्पताल तथा सवै बडा स्तरमा रहेका स्थानीय स्वास्थ्य संस्था तथा खोप केन्द्रहरुमा पूर्वाधार, औषधी, स्वास्थ्य उपकरणहरु र प्रयाप्त जनशक्तिको व्यवस्था गर्दै लगिनेछ ।
२. आगामी वर्ष आवश्यकता पहिचान गरी स्वास्थ्य संस्थामा प्रशुती केन्द्र तथा प्रयोगशाला स्थापना गरी सेवा विस्तार गरिनेछ ।

३. नगरपालिका भित्र सञ्चालनमा रहेका एम्बुलेन्स सेवा ८४ वर्ष माथिका वृद्ध वृद्धा, अपांग तथा सुत्केरीको लागि नगरभित्रकै अस्पताल तथा प्रसूति केन्द्रमा जान र आउनको लागि निःशुल्क गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ । साथै गर्भवतिजाँचमा हुने भिडियो एक्सरे नगरभित्रका तोकिएको स्वास्थ्य संस्थाबाट दुई पटक निशुल्क व्यवस्था गरिएको छ ।
४. नगरपालिकाका अशक्त, असहाय, अति विपन्न महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिकको घरदैलोमा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइने छ । साथै क्षयरोग, कुष्ठरोग पत्तालगाउने कार्य र महिला स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गर्दै वडा स्तरमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
५. नगरपालिकाभित्रका सबै माध्यमिक विद्यालयहरुमा विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिने छ । विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम अन्तरगत किशोरीलाई आइडरन चक्की खुवाउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६. सुत्केरी आमा तथा नवजात शिशुको स्वास्थ्य र पोषण अवस्थामा सुधार ल्याइ मातृ तथा बाल मृत्युदर घटाउन सुत्केरी आमालाई बढीमा दुई सन्तान सम्मको लागि दिईदै आएको सुत्केरी पोषण भत्तालाई निरन्तरता दिईनेछ । सुत्केरी हुन आउने नगरक्षेत्रका प्रसूति केन्द्रमा कुरुवाको लागि समेत खाने र बस्ने व्यवस्था गरिने छ ।
७. आधारभूत स्वास्थ्य र सुरक्षित मातृत्व एवं प्रसूति सेवालाई नगरपालिका भर विस्तार गर्दै आगामी आ.व.मा नगरलाई पूर्ण संस्थागत सुत्केरी नगर घोषणा गरिनेछ ।
८. शहिद स्मृति अस्पताललाई सम्बन्धित निकाय संग समन्वय गरी स्तरोन्नतीका लागि पहल गरिनेछ साथै संघीय सरकार र प्रदेश एवं स्थानीय तहबाट सञ्चालित कार्यक्रममा समाविष्ट गरी सेवा विस्तार अनिवार्य गरिनेछ ।
९. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवीकाहरुलाई दिईदै आएको प्रोत्साहन भत्तालाई नेपाल सरकारको निर्णय बमोजिम शत प्रतिशत वृद्धि गरिएको छ साथै निजहरुको १ लाख बराबरको स्वास्थ्य विमा र ६० वर्ष उमेर पुगे पछिको सम्मानजनक विदाईमा एकमुष्ट २ (दुई) लाख उपलब्ध गराइने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ । लागुपदार्थ, सुर्तिजन्य पदार्थ तथा मादक पदार्थको प्रयोगलाई न्युनीकरण गर्न तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा यसको प्रयोग हुन, गर्न नदिन आवश्यक व्यवस्थापन गरिनेछ । नगरक्षेत्र भित्र खुला रुपमा सूति, पाउच जन्य पदार्थको विक्रि वितरण गर्नेलाई नियमानुसार कानुनी कारवाहीको दायरामा ल्याइनेछ ।
१०. नगरपालिकालाई पूर्ण पोषणयुक्त नगरपालिका घोषणा गर्नेगरी सुनौला हजार दिनका आमा तथा तिनका बालबालिकाको पोषण सुधारका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएकोछ ।
११. नयाँ संरचना अनुसार प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको स्वास्थ्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति गठन गरी कर्मचारी तथा समितिको क्षमता विकास गरिने छ ।
१२. पूर्ण खोप घोषणालाई निरन्तरता दिइने छ
१३. सरोकारवालाहरु समेत संग समन्वय गरी वडा नं २ चिसापानी स्थित राष्ट्रिय आवास कम्पनीको नाममा रहेको ८ विघाहा १२ कठ्ठा २ धुर जग्गामा चिसापानी अस्पतालको भवन तथा संघिय सरकारको बजेटमा परेको ट्रमा सेन्टर स्थापना गरिनेछ ।
१४. बर्दघाट-२ चिसापानीमा सञ्चालनमा रहेको कोरोना विषेश आइसोलेसन सेन्टर लाई ५० सैयाको बनाइने छ ।
१५. नेपाल सरकारबाट सञ्चालित स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई आगामी आगामी आ.व. भित्र ५० प्रतिशत नागरिक सम्म विस्तार गरिनेछ । अति गरिब, विपन्न र असहाय बर्गको विमा प्रिमियम वापतको ७५ प्रतिशत रकम निःशुल्क गर्नको लागि रकम व्यवस्था गरिएको छ ।

१६. यस नगरपालिका भित्रका मुटु रोगी र मृगौला रोगका लागि नियमित डायलासिस गर्ने विरामीहरूलाई गौतम बुद्ध सामुदायिक अस्पताल, बुटवल सम्म जान आउनको लागि निशुल्क यातायात सेवाको व्यवस्था मिलाइएको छ ।
१७. यस नगरपालिका भित्रका नागरिकलाई आवश्यक पर्ने रक्त सञ्चार सेवा निःशुल्क गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ ।

२.३. खानेपानी र सरसफाई

१. गुणस्तरिय खानेपानी सेवा सुनिश्चित गरी नागरिकको स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सम्बद्ध निकायहरु संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना Wash Plan तर्जुमा गरी यस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
२. नगरवासीलाई आगामी वर्षसम्म शुद्ध खानेपानीको पहुँच पुर्याउने अभियान अर्न्तगत एक घर एक धारा कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकार संग आवश्यक समन्वय गरि कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
३. फोहोर व्यवस्थापनका लागि समुदायमा आधारित संस्थाहरु एवं निजी क्षेत्र संग सहकार्य र साभेदारी गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिदै फोहोर व्यवस्थापनलाई अभि प्रभावकारी बनाइनेछ ।
४. टोल विकास संस्थाहरुलाई फोहोर व्यवस्थापन कार्यमा परिचालन गरिने छ ।
५. सरसफाई कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन नियमित अनुमगन गरिनेछ ।
६. पूर्व पश्चिम लोकमार्गमा यात्रा गर्ने यात्रुहरुको यात्रामा सहजताका लागि लुम्बिनी प्रदेश सरकारको सहयोगमा वडा नं ४ मा अत्याधुनिक र आकर्शक पुनर्ताजगी केन्द्र (रिफ्रेस सेन्टर) को निर्माण गरिनेछ ।
७. स्थानीय यातायात व्यावसायीहरु संगको समन्वयमा नगर बसको शुरुवात गरिनेछ ।

२.४. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण:

२.४.१ महिला सशक्तिकरण:

१. महिलाको आर्थिक सशक्तिकरणका लागि सीपमूलक तालिम, आय आर्जनका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
२. उपमेयर संग महिला तथा बालबालिका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ ।
३. कोभिड -१९ को कारण भएको निशेधाज्ञाको कारण आर्थिक गतिविधिमा परेको प्रतिकूल असरबाट बढी प्रभावित समूह (महिला, अशक्त, असहाय, अति विपन्न) को जीविकोपार्जन, हिंसा नियन्त्रण तथा स्वास्थ्य सुरक्षामा ध्यान दिने नीति लिइनेछ ।
४. लैंगिक र यौनिक हिंसा न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५. घरेलु हिंसा, छुवाछुत जस्ता सामाजिक कुरिती हटाउन सचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । यस नगरपालिकामा रहेको महिला तथा बालबालिका कोषलाई लैंगिक हिंसा निवारण कोषको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
६. संघ सरकार संगको समन्वयमा नगरपालिकामा महिला उद्यमशिलता सहजिकरण केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।

२.४.२ बालमैत्री शासन

१. बालमैत्री नगर घोषणा गर्ने लक्ष्यको प्राप्तीको लागि बाल मैत्री स्थानीय शासन संग सम्बन्धित सूचकहरुको प्राप्तीको लागि सघन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,

२.४.३ दलित, आदिवासी/जनजाति, मधेशी, मुस्लिम तथा पिछडावर्ग:

१. दलित, आदिवासी/जनजाति, मधेशी, मुस्लिम र पिछडावर्गका समुदायका लागि आयमूलक एवं सीपमूलक तालिमको माध्यमबाट क्षमता विकास, रोजगारी सिर्जना एवं सशक्तिकरणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।
२. लोपोन्मुख जातजातिलाई लक्षित कार्यक्रम मार्फत सामाजिक सुरक्षाको सुनिश्चितता प्रदान गरिनेछ।

२.४.४ सामाजिक सुरक्षा एवम जेष्ठ नागरिक:

१. ८५ वर्ष माथिका वरिष्ठ जेष्ठ नागरिकहरुलाई उपलब्ध गराईदै आएको पोषण भत्तालाई निरन्तरता दिईनेछ।
२. जेष्ठ नागरिकका लागि चिसापानी अस्पताल तथा सहिद स्मृति सामुदायिक अस्पतालमा कमिन्तमा १/१ शैया आरक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।
३. सामाजिक सुरक्षा भत्ता एवं बाल संरक्षण अनुदान वितरण, अनुगमन तथा Online प्रतिवेदन प्रणालीलाई बढी सुदृढ एवं सहज बनाईनेछ।
४. कोभिड संक्रमणको जोखिम रहेसम्म अशक्त, असहाय र आर्थिक रुपले विपन्न गर्भवति, महिला, जेष्ठ नागरिक एवं अपांगता भएका व्यक्तिहरु तथा डिप्रेसनमा गएका व्यक्तिलाई मनोसामाजिक परामर्श प्रदान गर्न तथा जेष्ठ नागरिक साहारा कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ।
५. अति विपन्न र गरिब नागरिकहरुको मृत्यू संस्कारमा आवश्यक सहयोग गर्ने उद्देश्यले मृत्यू भएको ३५ दिन भित्र घटना दर्ता गर्ने व्यक्तिको परिवारलाई मृत्यू दर्ता प्रमाणपत्रको आधारमा मृत्यू संस्कार खर्च बापत रु ३००० उपलब्ध गराउदै आएकोमा रु २००० थप गरी जम्मा रु ५००० उपलब्ध गराउने प्रबन्ध गरिएको छ।

२.५.५ अपांगता भएका व्यक्तिहरु:

१. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सार्वजनिक स्थलहरुमा सहज पहुँचका लागि अपाङ्ग मैत्री भौतिक संरचना बनाइने छ र भैरहेका संरचनाहरुको क्रमशः सुधार गर्दै लगिनेछ।
२. अपाङ्गताको प्रकृति हेरी उपयुक्त सीपमूलक तालिम प्रदानगरी रोजगारीका अवसरहरुमा पहुँच विस्तार तथा स्वरोजगारीका अवसरहरु सृजना गरिनेछ।
३. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सहगोपी सामाग्रीहरु वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।

२.५.६ युवा, खेलकुद एवं श्रम तथा रोजगारी:

१. राष्ट्रिय स्तरको रंगशालाको वृस्तित परियोजना प्रतिवेदन (DPR) बमोजिमको पूर्वाधार संरचना निर्माणको कार्य संघ र प्रदेशको सहकार्यमा निरन्तर अगाडी बढाइनेछ।
२. नगरस्तरीय खेलकुद विकास समिति मार्फत नगर तथा अन्तर पालिकास्तरीय खेलकुदका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ।
३. अन्य स्थानीयतह तथा गैह्रसरकारी संस्थाहरुसंगको सहकार्यमा सुरक्षित आप्रवासन तथा वैदेशिक रोजगार सम्बन्धि कार्यक्रमहरु लाई निरन्तरता दिइनेछ।
४. खेलकुदको माध्यमबाट नगरको गौरव बढाउन राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड, सूर्यनगर गोल्डकप, उपमेयर कप महिला फुटबल लगायतका विभिन्न प्रतियोगिताहरु आयोजना गरिनेछ साथै खेल क्षेत्रमा योगदान पुर्याउने खेलाडीहरुलाई सम्मान एवं प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइने छ।

५. प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न यस नगरपालिका अन्तरगत रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचिकृत वेरोजगारहरूलाई सार्वजनिक निर्माण कार्यमा परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
६. नगरपालिका भित्रका सूचिकृत खेलाडिको खेल खेल्दा हुने दुर्घटनालाई मध्यनजर गरी रु २ लाखको दुर्घटना विमा गरिनेछ ।

२.५.७ भाषा, संस्कृति तथा पर्यटन:

१. बर्दघाट प्रज्ञा प्रतिष्ठानको गठन गरी नगरमा रहेका विविध भाषा संस्कृतिको जगेर्ना तथा विभिन्न जातजातीका कला, मौलिक सीप र संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ ।
२. नगरपालिका भित्रका साँस्कृतिक, पुरातात्विक र धार्मिक महत्वका मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद र चर्चको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ ।
३. संघ र प्रदेश सरकार संगको समन्वयमा बुद्धमंगल ताललाई बुद्ध सर्किट संग जोड्न सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ साथै थप सौन्दरिकरणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
४. संघीय सरकारबाट घोषणा भएका देशभरका १०० पर्यटकीय गन्तव्य मध्ये कञ्चनगढी पर्यटकीय क्षेत्र समेत परेको सन्दर्भमा उक्त पर्यटकीय क्षेत्रको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) बमोजिमको पूर्वाधार संरचना तयार गर्न आगामी आ.व.मा सघन रूपमा पूर्वाधार संरचना निर्माण गरिनेछ यसको लागि चालु आ.व.मै ठेक्का प्रकृयाको शुरुवात भैसकेको छ । थप पूर्वाधार संरचना निर्माण गर्न आवश्यक बजेट मागको लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ ।

२.५.८ गै.स.स परिचालन:

१. नगरमा कार्यरत गैह्रसरकारी संस्थाहरूलाई नगरवासीले अधिकतम लाभ पाउने गरी परिचालन गरिनेछ । अनुगमन तथा मूल्यांकनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
२. कोभिड संवेदनशील कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा विकास साभेदार निकायहरू तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूको सहयोगबाट सञ्चालित हुने कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन दिइने छैन ।
३. स्थानीय टोल विकास संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरी सामाजिक सुधारको क्षेत्रमा परिचालन गर्न अनुदान सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

३. आर्थिक विकास :

३.१. कृषि तथा पशुपालन:

१. नगर क्षेत्र भित्रका कृषकलाई लक्षित गरि कृषि उत्पादन वृद्धिको लागि मेयर कृषि कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइएको छ । यस कार्यक्रम अन्तरगत कृषि यन्त्रीकरण तथा धान, गहुँ, मकै जस्ता मुख्य खाद्यान्न बालीका विउ खरिदमा कृषि सहकारी संगको समन्वयमा सम्बन्धित किसानलाई ५० प्रतिशत अनुदान दिइनेछ ।
२. कृषि सिंचाईका लागि डिप ट्यूबेलको मर्मत सम्हार तथा साभेदारीमा स्यालो ट्यूबेल जडान एवं थोपा सिंचाई प्रविधिलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनेछ ।
३. कृषक पाठशाला सञ्चालन गरी अगुवा कृषक तयार गरिनेछ ।
४. विद्यमान कृषि प्रणालीलाई पुनरावलोकन गरी कृषक, कृषि उद्यमी, कृषक समूह र सहकारी संघ संस्थाहरूलाई उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान प्रदान गरिनेछ ।
५. कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि, पशु नश्ल सुधारबाट कृषकको आयआर्जन अभिवृद्धि गरिनेछ ।

६. खाध्यान्न, तरकारी, नगदेवाली, पशुपालन, मौरीपालन पकेट क्षेत्रको रूपमा विस्तार गर्दै त्यसको विकासमा थप योगदान पुर्याइनेछ। माटो परीक्षण गरी माटो सुधार गर्दै लगिने छ। उन्नत विऊको प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।
७. कृषि तथा पशुपन्छी विमा गरि (कृषि बाली तथा पशुधन) सुरक्षण गर्न प्रोत्साहन गरिने छ।
८. नगरका सम्पूर्ण पशुपालक कृषकहरुले पालेका पशुहरुलाई निशुल्क खोप सेवा संचालन गरिने छ।
९. उन्नत जातका बहुवर्षिय तथा डाले घाँस उत्पादन गरि हरियो घाँसमा आधारीत पशु पालनलाई प्रोत्साहन गरिने छ।
१०. नगरको तराई क्षेत्रमा माछा पालन, गाईभैसी पालन र नगरको पहाडी क्षेत्रमा वाखा, बंगुर र मौरीपालन व्यवसायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
११. गाई र भैसी पालक किसानलाई कृत्रिम गर्भाधान वापत दिईदै आएको अनुदान रु ४०० लाई निरन्तरता दिइनेछ।
१२. पशु स्वास्थ्य सेवाको लागि विपेशज्ञ सहितको सहभागितामा Door to Door सेवा सञ्चालन गरिनेछ।
१३. प्राकृतिक विपत्तिबाट हुने कृषि बालीको क्षतिको प्राविधिक मूल्यांकन गरी राहत प्रदान गर्नको लागि “कृषक सहयोग कार्यक्रम” सञ्चालन गरिनेछ।

३.२. उद्योग, वाणिज्य र सहकारी:

१. नगर भित्रका उद्योग वाणिज्य संघ, व्यापार संघ समेतको समन्वय र सहकार्यमा रोजगारी अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु अगाडी वढाइनेछ।
२. रोजगारी सिर्जना गर्ने कार्यक्रम अन्तरगत नगरपालिकाको रोजगार केन्द्रलाई श्रम सूचना वैकको रूपमा विकसित गर्ने, सीपमुलक तथा व्यावसायिक तालिम सञ्चालन गर्ने, नगरपालिकामा सिर्जना हुन सक्ने रोजगारीको सूचि तयार गर्ने, नगरपालिकामा रहेका मौजुदा जनशक्ति (विदेशबाट फर्किएका, फर्किन सक्ने तथा स्थानीय तहमा रहेका) र उनीहरुमा निहित ज्ञान, सीप तथा क्षमताको विवरण तयार गरी सार्वजनिक गर्ने, नगरपालिकाबाट सञ्चालन गरिने विकास निर्माण कार्यहरुलाई श्रममुलक प्रविधिमा आधारित बनाई श्रमिकहरुलाई रोजगारीको सुनिश्चितता प्रदान गर्ने प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम तथा मुख्यमन्त्री ग्रामिण विकास रोजगार कार्यक्रम सँग समन्वय गरी त्यस्ता आयोजनाहरुमा स्थानीय श्रमिकहरुको उपलब्धता गराउने नीति लिइने छ।
३. उद्योग तथा व्यापार मेलाहरुको प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्याइनेछ।
४. गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ।
५. संघ सरकारबाट चालु आ.व.मा यस नगरपालिकामा उद्योग ग्राम स्थापना गर्ने नीति अनुरूप बजेट विनियोजन भै उक्त क्षेत्रको विस्तृत परियाजना प्रतिवेदन (DPR) तथा गूरुयोजना बमोजिम पूर्वाधार संरचना निर्माण कार्यको लागि चालु आ.व.मा नै ठेक्का सम्भौता भैसकेकोले सो सम्भौता बमोजिमको पूर्वाधार निर्माण कार्य अगाडी वढाइनेछ।
६. नगर क्षेत्र भित्र सञ्चालित सहकारीहरुको समन्वयमा सामाजिक चेतना अभिवृद्धि तथा सिप विकासका कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ साथै सहकारीको प्रभावकारी अनुगमन तथा नियमन गरिनेछ।

३.३ उपभोक्ता हित संरक्षण:

१. निजी क्षेत्रको सहकार्यमा उपभोग्य सामाग्रीहरुको सहज आपूर्तिको लागी आवश्यक प्रवन्ध मिलाईनेछ ।
२. बजार अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।

३.४ भू-उपभोग एवं भूमिसुधार :

१. नगरपालिका भित्रका नापी नक्सा हुन बाँकी रहेको भूमीहरुको नापी नक्साको लागी सम्बन्धित निकायसंग समन्वय गरी आवश्यक पहल गरिनेछ ।
२. सरकारी एवं सार्वजनिक जग्गा अतिक्रमण हुन, गर्न दिईने छैन । भैरहेको अतिक्रमणलाई हटाई सो को संरक्षण गरी त्यस्ता जग्गाको अभिलेखिकरण गरिनेछ ।
३. नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार संगको सहकार्यमा भूमीहीन सुकुम्वासीहरुको व्यवस्थापन गर्न तथ्यांक प्रवृष्टि र नापी नक्साको कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।

४. बातावरण तथा विपद व्यवस्थापन :

४.१. विपद् व्यवस्थापन:

१. कोभिड-१९ को विश्वव्यापी संकट लगायत सबै किसिमका विपद् व्यवस्थापनका लागी नगर तथा वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति लगायतका नगरका सम्पूर्ण संयन्त्रलाई परिचालन गरिनेछ ।
२. कोभिड-१९ को विश्वव्यापी संकट अवधिभर जोखिम न्युनिकरणको उपाय अवलम्बन, सम्भावित प्रभावितहरुको खोजी, चेकजाँच, कन्ट्र्याक्ट ट्रेसिङ्ग, क्वारेन्टाइन, आइसोलेसनको प्रभावकारी सञ्चालन गरिनेछ ।
३. नदी, खोला, खोल्सा र खहरेबाट कटान डुवान भई क्षतिग्रस्त हुन पुगेका जमिन तथा जोखिममा परेका क्षेत्रहरुको संरक्षण गरिनेछ ।
४. विकास निर्माण तथा पूर्वाधार आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा गर्दा वाढी, पहिरो, हावाहुरी, सर्पदम्स, चट्याङ्ग, भूकम्प लगायत सबै किसिमका विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ ।

४.२. वन, वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन

१. नगरको वार्षिक योजना वातावरण मैत्री वनाउन ठुला आयोजना कार्यान्वयन गर्दा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) एवं वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन (EIA) गर्ने कार्यलाई संस्थागत गर्दै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
२. सामुदायिक वनको दीगो व्यवस्थापन गर्दै पर्यापर्यटन विकासमा ध्यान दिइनेछ ।
३. पार्क, बगैँचा, वृक्षारोपण, हरियाली प्रवर्द्धन र सार्वजनिक सौन्दर्य अभिवृद्धि हुने कार्यक्रममा स्थानीय समुदायको संलग्नतामा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ, पुरानो सार्वजनिक पोखरीहरुको उचित व्यवस्थापन गर्दै पोखरीहरुमा सामुहिक माछापालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै एक घर एक रुख र एक गाँउ एक पोखरी निर्माण अभियान प्रारम्भ गरिनेछ ।

५. संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह :

५.१. सुशासन:

१. भ्रष्टाचार प्रति शुन्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. कोभिड व्यवस्थापनको सन्दर्भमा प्रयोगशालामा खटिने र सो सम्बन्धी अन्य व्यवस्थापनमा अग्रभागमा खटिने स्वास्थ्यकर्मी, सफाईकर्मीहरूलाई प्रोत्साहन स्वरूप जोखिम भत्ता लगायतका अन्य सुविधा संक्रमण जोखिम कायम रहेको अवधि सम्मको लागि निरन्तरता दिइनेछ । नगरपालिकामा कार्यरत राष्ट्रसेवक कर्मचारीलाई आन्तरिक पर्यटन संग जोड्नका लागि विदा पर्यटन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । उत्कृष्ट कार्य गर्ने कर्मचारीहरूलाई पुरस्कृत गरिनेछ । कोभिड -१९ को जोखिम समेतलाई मध्यनजर राख्दै सबै जनप्रतिनिधिको रु ५ लाख सम्मको र नगरपालिकामा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरू तथा दमकल सञ्चालनमा खटिने कर्मचारीहरूको १० लाख सम्मको सामूहिक दुर्घटना विमा र १ लाख सम्मको स्वास्थ्य बीमा प्रिमियम बापतको रकम उपलब्ध गराइनेछ । सबै राष्ट्रसेवक कर्मचारीको तलबमानमा मासिक रु २००० वृद्धि गरिएको छ ।
३. कोभिड-१९ को कारण भएको निशेधाज्ञाको कारण चालु आर्थिक वर्षको आय ठेक्का प्रक्रिया प्रभावित भएको र आगामी आर्थिक वर्षमा समेत यसको निरन्तरता हुन सक्ने देखिएकोले आन्तरिक कर संकलन तथा कर छुट सम्बन्धी उपयुक्त नीति लिइ आन्तरिक आय अनुमानलाई यथार्थपरक बनाइएको छ ।
४. कार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय, विषयगत शाखाबाट प्रवाह हुने सेवा प्रवाहलाई सरल, अभिलेखिकरणयुक्त बनाउन विभिन्न सफ्टवेयर प्रविधिको प्रयोग गरी सकेसम्म सूचना प्रविधि मैत्री बनाइनेछ ।
५. 'जनतासंग प्रमुख' (Hello Mayor) कार्यक्रम प्रभावकारी बनाइनेछ ।
६. आर्थिक क्रियाकलापमा आएको संकुचन संगै आन्तरिक आय, अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरण, राजश्व वाँडफाँड तथा रोयल्टी रकममा आउन सक्ने कमीलाई समेत ध्यान दिई बजेटको उपयुक्त आकार निर्धारण गरिएको छ ।
७. सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक पर्ने न्युनतम प्रशासनिक खर्चका लागि बजेट विनियोजन गरी प्रशासनिक संरचना र कार्यलाई मितव्ययी बनाउन अनुत्पादक खर्चहरू कटौती गर्ने नीति लिइनेछ ।
८. न्यायीक समिति पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास गरी न्याय सम्पादनको कामलाई प्रभावकारी बनाइनेछ, स्थानीय सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरू समेतको क्षमता विकास गरी निजहरू मार्फत समुदायमा कानुनी सचेतना उपलब्ध गराउने साथै स्थानीय स्तरमा नै विवादको निरुपण गरी गरिब जनताको लागि सस्तो र सर्वसुलभ न्यायमा पहुँच स्थापित गर्ने कार्यलाई संस्थागत गर्दै लगिनेछ ।
९. नगरक्षेत्र भित्र मानवअधिकार र शान्ति सुरक्षा तथा अमन चयनको वातावरण सिर्जना गर्न स्थानीय प्रशासन, नेपाल प्रहरी, नगर प्रहरी र अन्य सरोकारवालाहरूको समन्वय रहनेछ ।
१०. संघीय सरकार संगको समन्वयमा नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने गरिब घर परिवार पहिचान तथा परिचय पत्र वितरण गर्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।

६. योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन

१. उपभोक्ता मार्फत सञ्चालन हुने योजनाहरूमा २० प्रतिशत लागत सहभागिता यथावत राखिएकोछ ।

२. अधुरा र क्रमागत योजनालाई सम्पन्न गर्न श्रोत सुश्चित गरिनेछ, योजना कार्यान्वयन गर्दा गरिब र विपन्न नागरिकको रोजगारी सिर्जनामा सहयोग पुग्ने गरी श्रममुलक प्रविधिको प्रयोग गरिनेछ ।
३. अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । पूर्वाधार तथा सामाजिक विकासका कार्यक्रमहरुको समेत अनुगमन गरिनेछ ।
४. योजना सञ्चालनको क्रममा पेशकी दिने कार्यलाई निरुत्साहीत गरी ३ लाख भन्दा कमका योजनामा पेशकी सून्य अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
५. लागत साभेदारीको कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा अधिकतम साभेदारी हुने योजनालाई प्राथमिकतामा राखी सञ्चालन गरिने र न्युनतम ३० प्रतिशत सहभागिता अनिवार्य गरिनेछ ।

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले कोभिड व्यवस्थापन र यस नगरको समग्र विकासमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने विश्वास लिंदै आगामी आ.व. २०७८।०७९ का लागि नीति तथा कार्यक्रम र आयब्ययको अनुमान (बिनियोजन विधेयक, २०७८) र आर्थिक विधेयक, २०७८ यस गरिमामय सभामा आवश्यक छलफलका लागि पेश गरेको छु ।

अन्तमा:

बर्दघाट नगरपालिकाको यो नीति तथा कार्यक्रम यस बजेट, शान्त, समृद्ध र सुन्दर समाजको स्थापना गर्ने यस नगरको लक्ष्यको मार्गदर्शक दस्तावेज हो । नगरपालिकाको मात्रै एकलो प्रयासबाट आपेक्षित लक्ष्य हासिल गर्न सम्भव छैन । यसको लागि सरकारी, गैरसरकारी, सामुदायिक र सहकारी संस्थाहरुको सहयोग र समन्वय आवश्यक छ । बर्दघाट नगरपालिकाको आगामी आ.व.०७८।०७९ को नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्नको लागि सहयोग पुऱ्याउनु हुने प्रदेश सरकारका माननीयज्यूहरु, नगर कार्यपालिकाका पदाधिकारीज्यूहरु, नगरसभा सदस्यज्यूहरु, राजनीतिक दल, नागरिक समाज, पेशागत संघ/संगठन, संचार जगतका मित्रहरु, गै.स.स.तथा निजी क्षेत्र, विकासका साभेदार, समाजसेवी, बुद्धिजिवी एवं बजेट, नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्नमा अहोरात्र खटिने बर्दघाट नगरपालिका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु लगायत सरोकारवाला सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनमा यहाँहरु सबैको निरन्तर सहयोग रहने आपेक्षा गर्दै स्वास्थ्य सावधानी अपनाई कोभिड-१९ महामारीको जोखिमबाट सुरक्षित रहँदै नगर विकासको अभियानमा सहभागी हुन सम्पूर्ण नगरवासीहरुलाई हार्दिक आव्हान गर्दछु ।

धन्यवाद: